

PRVNÍ EPIŠTOLA
K T I M O T E O V I
(svatého) Pavla apoštola.

Epištola tato naučení a napomenutí ušlechtilých jako kvítků plná **o věcech dvojích nejvíce zprávu dává:**

I. Přináležejících k náboženství, a tu apoštol vypisuje:

Jedno o službách, kteréž v shromážděních svatých konány bývají:

1. V slovu Božím, kteréž k víře pravé a lásce křesťanské vede, pročež nad ním ruku držeti, odporné pak porážeti velí.
2. V modlitbách společných, o nichž vypravuje: Kdo je, kdy, kde, zač a v jakém způsobu vnitřním i zevnitřním obětovati má?
Kap. 1. 2.

Druhé o služebnících svaté církve:

1. Dobrých, jejichž mnohé ctnosti před oči staví.
2. Zlých, od jejichž učení odvodí a ku pobožnosti i pilnému čítání Písem svatých služebníků napomíná. Kap. 3. 4.

II. Příslušejících k obcování neb k životu, a tu se naučení zvláštní předkládá o:

1. Kázni.
2. Vdovách, které mají neb nemají k opatrování chudých a nemocných vyvolovány býti.
3. Opatrování dobré pověsti i živnosti služebníků věrných.
4. Čeládkách, zvlášť v manství podmaněných.
5. Dobývání i užívání statků. Kap. 5. 6.

Má kapitol 6.

I. EP. S. PAVLA I. K TIMOTEOVI.

NAPOMENUTÍ TIMOTEA. I. *Titul epistolý této, v němž:* 1. Apoštol pro utvrzení k sobě důvěrnosti o svém úřadu a summě učení svého zmínku činí. 2. Pro vzdělání též v lidech k Timoteovi důvěrnosti o jeho povolání řádném a své lásce k němu vypisuje. 3. Žádá jemu: 1. Lásky Boží. 2. Z milosrdenství Božského očistění. 3. Svědomí pokojného a tak života věčného. — II. Napomenutí od apoštola Timoteovi učiněné, aby nad čistým učením ruku držel, nečisté pak zastavoval; a tu apoštol to tré činí: *Jedno:* Některé částky toho učení zprzněného před oči staví a velice je oškliví, že totiž: 1. Učení apoštolskému jest odporne. 2. Jest básní plné. 3. Neužitečnými a nezčistnými pracemi lidí zaměstknává. 4. Původem různice bývá. 5. Pobožnosti nevzdělává.

KAPITOLA I.

Pěči měv apoštol o Efezské, aby od falešných apoštolů podvedeni nebyli, 3. Timotea při nich nechal, 5. jemuž pravý cíl Zákona Páně ukázav, 12. milosrdenství Boží při sobě i při jiných zveličuje 18. a Timoteovi, aby dobrého svědomí ostříhal, prikazuje.

Pavel, apoštol Ježíše Krista, podlé zřízení Boha Spasitele našeho¹ a Pána Jezukrista, naděje naší,

2. Timoteovi, vlastnímu³ synu u víře⁴; *milost, milosrdenství a pokoj od Boha Otce našeho a od Krista Ježíše, Pána našeho. *Gal. 1, 3.*

3. Jakož sem⁵ prosil tebe, aby pozůstal v Efezu, když sem šel do Macedonie, viziž, aby prikázal některým⁸ jiného učení neučiti;

4. *Ani⁹ oblibovati básní a vypravování rodů¹⁰, čemuž konce není, odkudž jen hádky pocházejí¹¹ více nežli vzdělání Boží, kteréž jest u víře¹².

Niž 4, 7. Item 6, 4. Tit. 1, 14.

5. Ješto¹³ konec prikázání jest láska z srdce čistého¹⁴ a z svědomí dobrého¹⁵ a z víry neošemetné.

6. Od čehož někteří jako od cíle pobloudivše, uchýlili se k maromluvnosti;

7. Chtěvše býti učitelé Zákona a nerozuměvše ani co mluví, ani čeho zastávají.

1) *t. Otce nebeského, kterýž nás v Synu svém s sebou smířil (2 Kor. 5, 19.) a spasil. Podob. Tit. 1, 3.* 2) *kteříž jest naděje naše; t. v němž a v jehož zasloužení my nadějí svou odpočíváme. Podobně se jinde Kristus nazývá životem naším. Jan 14, 6. Kolos. 3, 4.* Pěkně pak tu apoštol summu všeho učení svého v krátkých slovích obsáhl, aby všecky k Kristu Pánu obrátil a k ochotnému přijetí této epistolý nastrojil. 3) *t. upřímému a opravdovému a tak mně Pavlovi, otcí svému duchovnímu, v čistotě života i učení podobnému a ne nějakému postrannímu.* 4) *t. z strany víry. Aneb jehož sem skrze evanjelium zplodil. Podobně 1 Kor. 4, 15. Filem. v. 10.* 5) *napomenul. Protož pak apoštol o ten zbor Efezský obzvláště pečoval a jej takovým služebníkem opatřil: 1. Že to město Efez velmi v Azii slavné bylo (Skut. 18, 19.) a tak po sobě jiné svým příkladem k dobrému i zlému snadně potáhnouti mohlo. 2. Že tomu zboru mimo téměř jiné zbory od učitelů falešných jako vlků dravých nebezpečství nastávalo. Protož apoštol měv se z Azie jinam obrátiti, služebníky toho zboru do Milétu svolal a jim velmi užitečné napome-*

nutí učinil. Skut. 20, 17. atd. 6) jda. 7) zůstavež tam, aby prikazoval. 8) cizího, neobyčejného, neobvyklého; t. apoštolskému odporneho, netoliko v své podstatě ale i v formě. Aj, pravá poslušnost apoštolská. 9) pozorovati, uší nastavovati k básním; t. jakýmž koli věcem od lidí vymyšleným a evanjelium i v nejmenším punktiku odporným, jako jsou rozličné ceremonie a rozdílové pokrmů i dnů. Kol. 2, 16. Tit. 1, 10. 10) t. kteříž do Kristova narození bez zmatení svého trvali, abychom z kterého rodu on pošel, jistotně věděli. 11) t. různice o věci neužitečné. Nebo vidí se tuto, že Židé s svými učiteli, zanechavše jako jádra pravého cíle Božího Zákona, o věci marné jako o škořepiny se hadrovali. 12) t. zrůst v Boží známosti a pobožnosti, kteráž záleží u víře a ovoci jejím. 13) cíl. 14) t. upřímého (1 Jan 3, 18.) od Boha daného a očistěného. Skut. 15, 9. 15) t. kteréž záleží u víře v Krista Ježíše (1 Petr 3, 21.) a v svém povolání náležitě se ostříhání. Skut. 23, 1. 1 Kor. 4, 4. O těch pak vlastnostech pravé lásky apoštol zmínku činí pro ukázání toho, že se učení jeho výborně s Zákonem srovnává, v němž

ZÁKON PROTI KOMU. 6. Pravý cíl Zákona vyvrací. *Druhý:* Odpůrcům svým, chtějícím to na něj epáti, že by lidi k Kristu obraceje, Zákon tupil, to ukazuje: 1. Že on nehaní Zákona, ale zlé jeho vykládání i užívání. 2. Že Zákon s evanjelium se výborně srovnává, nebo: 1: Na lidi v Kristu ospravedlněné jako i evanjelium zlořečenství neuvozuje, aniž jich jakožto těch, kteříž všecko pro Boha sami od sebe rádi činí, k ctnostem bezděk nutí. 2. Proti hříchům jako i evanjelium čelí a nečistá učení poráží. *Třetí:* Summu čistého učení předkládá, kteréž záleží: 1. V lásce neb v vysvětlování vlastním cíle Zákona, výš v. 5. 2. U víře pravé evanjelium svatému. — III. Odpověď od apoštola těm daná, kteříž by úřadem jeho pro předešlý jeho život pohrdali, jimž ukazuje, že: 1. Ne sám od sebe, ale jsa od Krista povolán, k tomu úřadu šel. 2. Daro z milosti Kristovy, byv veliký hříšník, sobě tu milost učiněnou měl. 3. Velikou proměnu po

8. Víme pak, že dobrý jest Zákon, když by ho kdo náležitě užíval¹⁶;

9. Toto znaje, že spravedlivému¹⁷ není¹⁸ uložen Zákon, ale¹⁹ nepravým a nepoddaným, bezbožným a hříšníkům, nešlechtným a²⁰ nečistým, mordérům otců a matek, vražedníkům;

10. Smilníkům, samcoložníkům, těm kteříž lidi kradou, lhářům, křivým přísedníkům; a jest-li co jiného, ješto by bylo na odpor zdravému učení²¹,

11. Jenž jest podlé²² slavného evanjelium blahoslaveného Boha, kteréžto mně jest svěřeno.

12. Protož děkuji tomu, kterýž mne zmocnil²³, totiž Kristu Ježíši, Pánu našemu, že mne za věrného soudil, aby mne v službě té postavil;

13. * Ješto sem prvé byl ruhač a protivník a²⁴ ukrutník; ale²⁵ milosrdenství sem došel; † nebo sem to z neznámosti²⁶ činil²⁷ v nevěře.

* Skut. 22, 4. † Jan 16, 2.

předkládá to, že nemůž býti láska pravá bez svědomí dobrého, ani svědomí dobré bez víry, ani víra bez slova Božího. Nebo ač se zdá, že nešlechtný miluje nešlechtného a smilník smilníci; avšak to není Boží milování, ale hříšné jednání s druhými spuntování. 16) t. k tomu, aby skrze něj hříchy své poznával (Řím. 7, 7.) a nad nimi jsa předěšen, k Kristu se obrátil (Gal. 3, 24.), ano i po přijaté milosti podlé pravidla jeho k vůli Kristu Pánu živ byl. 2 Kor. 5, 15. 17) t. Kristovou spravedlností skrze víru obdařenému a povinnou spravedlnost k Bohu i k bližním ochotně z naučení (1 Jan 2, 27.) a posilnění Ducha Páně jako onen Zachariáš svatý (Luk. 1, 6.) dobrovolně konajícím. 18) vydán; t. aby jako nějaké jho a břemeno na hrdlo jeho jsa vložen, na něj v Kristu pozhnaného klátku měl uvovovati a jej dobrovolného (Žalm 110, 3.) bezděk k dobrému hnáti. Podobně Řím. 7, 1. 2. 19) nevážícím sobě Zákona, svévolným, neupřádným. 20) poškvrněným, neznabohým, zhovadilým. 21) t. v Zákoně starém i novém obsaženému a bludy nějakými jako nemocí neb neduhy ošklivými nenapravněnému, anobř duchovní zdraví Kristovými zinalostmi připravené (Izai. 53, 5.) věřícím přinášejícím a tak učení kacířskému, kteréž jest jinde k té nemocí, jenž slove rak, připodobněné (2 Tim. 2, 17.) všelijak odpornému. Podobně 2 Kor.

1, 13. 22) velebného. Ř. slávy; t. kteréžto učení zdravé předkládá se v důstojném evanjelium. 23) tou udatností neb mocí obdařil, t. moci k konání úřadu užitečnému mně udělil. Podobně 2 Kor. 3, 4. 5. To pak apoštol připomíná i proto, aby Timoteus vida příklad pěkný toho na něm, an Duch svatý lidi jako střepinu mdlé (2 Kor. 4, 7.) a z přirození svého k konání jeho služeb (2 Kor. 3, 5.) nehodné a nezpůsobné velikými dary obohacuje a skrze ně mocně dílo své dělá, tím se doufánlivěji práci úřadu svého na sebe vzloženou konati snažoval. 24) posměvač, ruhač, křivdu činící. 25) smíloval se nade mnou, milosrdenství jest mi učiněno. Tak nž v. 16. 26) t. nic nevěda, by to náboženství, jemuž sem se protivil, pravé bylo. Velikýť jest tedy rozdíl mezi těmi, kteříž z neznámosti hřeší a těmi, kteříž ze zlosti slepě v hříchy se vydávají. Nebo ačkoli i ti, jenž z slepoty v hříchy upadají a jako bez Zákona hřeší (Řím. 2, 12.), nesmílovali by se však nad nimi Bůh, v hrozné trestání jeho upadnou (1 Tes. 1, 9.), avšak vždy menšími metlami mrskáni budou (Luk. 12, 48.), anobř nejedni ku pokání přijíjí ještě mohou: ale ti, kdož se poznalé pravdě ze zlosti protiví, ani daru pokání ani hříchů odpuštění na věky nedůjdou. Mar. 3, 28. Žid. 6, 4. Item 10, 26. Viz Mat. 12, 31. 32. 27) z nevěry, t. prvé než sem v Krista uvě-

II.

I. K TIMOTEOVI.

CÍL PŘÍCHODU KRISTOVA. svém povolání při sobě spatřil. 4. Prohlédaje na cíl příchodu Kristova, v svém povolání se utvrdil a nic o milosti Boží nepochyboval. 5. V milosti sobě učiněné jiným za příklad vystaven byl; a protož netoliko nemají jeho úřadem pohrdati, ale všickni kající v důvěrnosti té, že také užívou Boží milosti, se ustavovati. 6. Daru sobě daného k slávě Boží užil. — IV. Napomenutí Timoteovi opět učiněné, v němž se ukazuje: *Jedno*: K čemu jest napomenut? 1. Aby dílo Boží statečně dělal. 2. Šlechtný život vedl a tak svědomí dobrého ošťřihal. *Druhé*: Čím mu k tomu slouží? 1. Připomenutím prorocství o něm, kteréž ho k dobrému rozněcovati mělo, v. 18. 2. Škodou, kterouž odštipenci trpí, již dvojím příkladem žalostným potvrzuje a cíl vylučování ukazuje.

I. *Napomenutí k modlitbám svatým od apoštola učiněné, při čemž souditi sluší:*

14. Rozhojnila se pak²⁸ náramně milost Pána našeho s věrou a s milováním²⁹ v Kristu Ježíši³⁰.

15. Věrnát jest tato řeč³¹ a všelijak oblíbení hodná, že Kristus Ježíš přišel na svět, aby hříšné spasil, z nichžto já první jsem³².

16. Ale proto milosrdenství sem došel, aby na mne prvním dokázal Ježíš Kristus všeliké³³ dobrotivosti ku příkladu těm, kteréž mají uvěřiti v něho k životu věčnému.

17. ³⁴Protož králi věků³⁵ nesmrtedlnému, neviditedlnému, samému moudrému³⁶ Bohu budiž čest i sláva na věky věků. Amen.

18. Totož³⁷ přikázání³⁸ poroučím tobě, synu Timotee, aby podle předešlých o tobě prorocství³⁹ bojoval^{40 41} v tom dobrý boj⁴². *Niž 6, 12.*

19. Maje víru⁴³ a dobré svědomí,⁴⁴ kteréžto někteří potrativše,⁴⁵ zhyňuli u víře.

20. Z nichžto jest Hymeneus a *Alexander⁴⁶, kteréž sem vydal satanu⁴⁷, aby strestáni jsouce, učili se nerouhati⁴⁸. *2 Tim. 4, 14.*

KAPITOLA II.

Pilně k modlitbám 2. i za vrchnost napomíná, 5. předkládaje prostředníka pravého, Krista; 8. a velí, aby se věrní na všelikém místě poctivě a slušně měli, jakž na božné 8. muže 9. a šlechtné ženy náleží.

N

apomínámť¹ pak, aby*² přede vším činěny bývaly po-

řil. 28) t. veliké moci v proměnění a obnovení mne dokázala. 29) t. ten jest dvojný důvod té milosti Boží ke mně prokázané, že mne někdy nevěřícího slepce věrou obdařil a protivníka svého milostí k svému lidu roznítil. Vidí se i tuto, že víra bez pravé lásky býti nemůže. Gal. 5, 6. Jak. 2, 18. 30) t. kteréž jest ve mně z milosti Kristovy způsobeno, aneb kteréž dokazují pro Krista k vyvolání Božím. 31) t. víry hodná. 32) t. největší a nejpřednější. Nemínit pak toho, že by před ním tak velicí i větší hříšníci na milost od Boha přijati nebyli; ale jeho nízké o sobě smýšlení to při něm působí, aby on na jiných hříchy nic se neohlédaje, svých sobě nezlehčoval, nýbrž je u přirovnání jiných s bolestí srdce svého za největší býti soudil. 33) milostivosti, shovívání. 34) králi pak. 35) t. věčnému, po všechny věky kralujícímu. 36) t. kterýž sám z sebe a ne od jinůd jako rozumní tvorové andělé i lidé moudrost má. Takť se o něm i jinde praví, že jest sám

dobrý (Mat. 10, 18.), sám nesmrtedlný. Niž 6, 16. Podobně Řim. 16, 27. 37) zvěstování. 38) svěřuji, vydávám. 39) t. slavných o tobě daných svědectví. Skut. 16, 2. 3. Rozuměti, že nejedni soud svůj o tomto služebníkovi vynášeli a o něm z vnuknutí Ducha Páně, co z něho býti má, předpovídali. Podobně svatý Pavel Božím návěštím ku pohanům poslán. Skut. 13, 2. 3. 40) t. statečně čistého učení zastával; nečisté pak i s podnikáním protivnosti kazil. Podobně 2 Tim. 4, 7. 41) skrze ně; t. skrze ta prorocství, to jest: často je sobě předkládaje. 42) t. tobě i vši církvi slavný a užitečný. Podobně 2 Tim. 4, 7. 8. 43) t. učení pravé, z něhož víra pochází. Podobně níž 3, 9. Item 4, 1. 44) Ř. kteréžto někteří zapudivše, t. kteréžto sobě neváživše a zámyslnými hříchy svými o ně se připravivše. 45) víra jejich na moři utonula; t. dobrého smyslu při artikulích víry se zbavili a v převrácený smysl od Boha puštění jsouce, to, že se již vzkříšení z mrtvých stalo, smyslili. 2 Tim.

MODLITBY
ZA VRCHNOST.

1. Co jest modlitba? 2. Jaké její tu jsou částky předložené? 3. Za koho má obětována býti? 4. Čeho náleží v modlitbě žádati? Čím se k těm modlitbám za vrchnost i za jiné všechny lidi máme ponoukati? 1: Cílem přeužitečným vrchností nad námi od Boha postavených. 2: Vůlí Boží dobře líbeznou, kterýž chce své vyvolené v jakémkoli stavu postavené spasiti, a tak i modlitby za ně obětované přijímati, čehož důvodem jest to: 1. Ze všelijakého povolání lidi osvěcuje. 2. Mezi všelijakými stavy vyvolené má, jejichž Bohem zůstává. 3. Kristus lidi všelijakého řádu, přirození přijal i za ně se obětoval. 4. Apoštol všelijakým národům i těm pohanům za učitele dán byl. — II. Naučení dané pohlaví mužskému i ženskému: *Jedno*: Oběmu spolu a zvláště pak

korné modlitby³, prosby, svaté⁴ žádosti a díkyčinění za všelijaké lidi⁵;

Filip. 4, 6.

2. Za krále i⁶ za všechny v moci postavené⁷, abychom⁸ pohodlný a pokojný život vedli ve vši pobožnosti⁹ a šlechetnosti¹⁰.

3. Nebo toť jest dobré a vzácné před spasitelem naším, Bohem¹¹;

4. Kterýž chce, *aby všelijací lidé spaseni byli a k známosti pravdy¹² přišli.

2 Petr 3, 9.

5. Jedent¹³ jest zajisté Bůh, jeden také i prostředník¹³ Boží a lidský, člověk Kristus Ježíš;

6. *Kterýžto dal sebe samého mzdu na vykopení za všechny na osvědčení¹⁴ časem svým.

Gal. 1, 4.

7. *K čemuž postaven sem já za kazatele a apoštola († pravduť pravím v Kristu¹⁵ a neklamámť), za učitele pohanů u víře a pravdě¹⁶.

**2 Tim. 1, 11. †2 Kor. 1, 18.*

2, 17. 46) *t. jakž nejedni smyslí, ten jest, o němž psáno. Skut. 19, 33. 47) t. vyloučením jich. Podobně 1 Kor. 5, 5. 48) t. aby zvěděli, co jim to rouhání jejich přineslo, aneb aby potrestání jsouce, již více bludu nerozšívali, ale pokání činili. Podobně 2 Tes. 3, 14.*

1) *napomíněj. 2) přede všemi věcmi. 3) Někteří tento rozdíl činí: Modlitby za vysvobození ze zlých věcí; prosby za udělení dobrých; žádosti neb toužení křivd, aby litoval křivd nám aneb bližním našim činěných. Poněvadž pak v svatých shromážděních dvě částky práce svaté věrní brávají před sebe, t. že slovo Boží slyší a modlitby milosti Božské obětují (Skut. 6, 4.), odtud se vidí, že apoštol po předložení čistého učení velmi případně o modlitbách dává naučení. 4) *toužení křivd. 5) t. jakéhožkoli jsou věku, národu, povolání přátel naši neb nepřátel (Mat. 5, 44.), kteříž by jen nebyli nám vědomě hříchem proti Duchu svatému zprzněni (1 Jan 5, 16.), jakýmž předešli svatí žádávali ne nějakého potěšení ale hrozného zahanbení a zatracení. (Jer. 17, 13. Gal. 5, 12.) Neboť za ty, při nichž by ještě očitě a makavě to vidíno nebylo, že proti poznalé pravdě zlostně hřeší, modlí se s výminkou tou máme, aby, hřeší-li z neznámosti, Bůh jim to prominouti a odpustiti ráčil, tak jako to Kristus Pán i svatý Štěpán činil (Luk. 23, 34.), ješto sic jinak zatracence od své modlitby odloučil. Jan 17, 9. 6) všeli-**

*jaké vrchnosti. 7) t. od Boha k našemu dobru, ve třech částkách tu zavřenému, to jest: abychom my pod jejich ochranou jako pod nějakým břechánkem pokoje užili a Bohu svému sloužili i spravedlnosti se dovolali. A protož jim všickni všeho dobrého žádati povinni jsme. Nebo když vrchnosti pokoj mají budou, i my jeho snáze také užíveme. Jer. 29, 7. 8) *tichý. 9) t. abychom volně služby čisté mohli konati i jich užívat. 10) t. aby všeliká nepravost a jacíkoli neřádkové přetrhováni byli; šlechtní pak lidé průchod a ochranu měli. 11) t. před Otcem nebeským. Podobně výš 1, 1. 12) t. k známosti té pravé a spasitedlné, o níž Jan 17, 3. 13) mezi Bohem a lidmi. 14) aneb (ten pravím Kristus, kterýž jest) svědectví k svým časům (odložené); t. Kristus jest ten v obojím přirození náš pravý prostředník. Ten pak svědectvím slove proto, že o něm proroci i o jeho příchodu, kterýž se v časy jisté poslední k skonání světa se chýlí (1 Petr 1, 20.) státi měl i stal, často svědčili (Řím. 11, 2. Item 16, 25. 26.), a o jehož osobě i úřadu evangelium svaté jeho svědectvím nazvané (1 Kor. 1, 6.) slavné svědectví vydává. Nýbrž i proto, že Kristus Pán svým se za všelijaké lidi na vykopení vydáním jest svědkem nepohnutým a hodnoyěrným pravdomluvnosti Božské v splnění slibů prokázané. 2 Kor. 1, 20. 15) viz Řím. 9, 1. 16) t. kterýžto úřad věrně a opravdově konám. 1 Kor.**

III.

I. K TIMOTEOVI.

ŽENY MAJÍ mužskému, kteréž učí: 1. Kde se mají modliti? 2. Jaký způsob při tom zachovávat? 1: Rukou hříchy nezprzněných na znamení pozdvižení čistého srdce k Bohu pozdvihovati. 2. Spokojenu s bližními býti. 3. O svých modlitbách nepochybovati. *Druhé:* Obzvláště ženskému, kteréž: Jedno: Vystříhá od nemřného se zvlášť při službách svatých ozdobování. Druhé: Vyučuje, jaká býti má jejich ozdoba? Stud; vážnost; almužen činění; mlčelivost; poddanost, t.: 1. Aby v svatých shromážděních nemistrovaly. 2. Doma mužského pohlaví se ostýchaly a manželům poddány byly, k čemuž jim slouží: Čas, v němž sou stvořeny; Boží nařízení a pokuta, kterouž zle užívavše mistrování, na sebe uvedly. Třetí: Potěšuje jistým spasením, avšak s jistých některých výminek předložením.

1. *Zpráva od apoštola služebníkům svaté církve vydaná: Jedno:* V vyšším úřadu, to jest

8. Protož chtěl bych, aby se modlili muži na všelikém místě¹⁷, pozdvihující¹⁸ ¹⁹ čistých rukou bez hněvu a bez²⁰ roztržitosti.

9. *Takž také i ženy²¹, aby se oděvem²² slušným s stydlivostí a²³ s středmostí ozdobovaly; ²⁴ ne křtaltováním sobě vlasů, neb zlatem, aneb perlami, aneb drahým rouchem; *1 Petr 3, 1.*

10. Ale (tak jakž sluší ženám, kteréž dokazují při sobě pobožnosti) dobrými skutky²⁵.

11. ²⁶ Žena* ať se učí mlčeci ve všeliké poddanosti. *1 Kor. 14, 34.*

12. Nebo ženě nedopouštím učiti²⁷, ani vládnouti nad mužem, ale aby byla v mlčení.

13. Adam zajisté prvé jest stvořen; potom Eva.

14. *A Adam nebyl sveden²⁸; ale žena svedena jsuci, ²⁹ příčinou přestoupení byla. *Gen. 3, 6.*

15. Ale však spasena bude v plození dětí³⁰, jestliže by³¹ zůstala u víře a v lásce a v posvěcení s středmostí.

KAPITOLA III.

Jaký by měl býti v obcování i v obyčejích a jakými ctnostmi ozdobený biskup 8. i jahen, vyměřuje apoštol 14. a příčinu tohoto psání svého ukazuje.

ěrnáf jest tato řeč, žádá-li' kdo biskupství, žeť² výborné práce žádá,

2. ³ Ale musít biskup býti bez úhony⁴, *jedné man-

4, 1. 2. 17) t. netoliko v Jeruzalémě, kdež se mnozí k modlitbám i z daleka přijíždějíce, postavovali (Skut. 8, 27.) a nemožně přítomni býti, aspoň tvář svou obraceli (Dan. 6, 11.), ale také kdež by se koli věrný lid k svatým službám shromáždil. Podobně Mal. 1, 11. Jan 4, 21. 18) t. na znamení svého srdce k Bohu pozdvižení, čehož příklad viz Exod. 17, 11. Žalm 34, 2., což však ne vždycky jest k modlitbám nevyhnutelně potřebné, jakž to ukázáno na onom publikánovi. Luk. 18, 13. Podobně Jan 17, 1. 19) svatých; t. ne nějak způsobem farizejským umytých (Mar. 7, 3.), ale křivd činěním, lakomé zboží sháněním, ani jinými ukrutenstvími a nepravostmi nezprzněných. Tou pak čistotou ruk miní se čistota srdce záležející u víře v Krista a milování upřímem bližních, čehož kdež není, Bůh modliteb

neslyší. Izai. 1, 15. 20) rozpakování; t. bez pochybování o svých modlitbách (Jak. 1, 6.) a bez nějaké k bližním kyselosti. 21) t. modliti se mají. 22) poctivým. 23) vážností. 24) R. ne kadeřemi, ne spleťatím. 25) t. ozdoba ženská jsou dobří skutkové. Podob. Přisl. 31, 10. atd. 26) ženo, uč se. 27) t. kázati a jiných svatých služeb konati; viz toho širší vysvětlení 1 Kor. 11, 4. Item 14, 34. Odkudž se vidí, když ženy nemají kázati, žeť jim nenáleží ani křtiti. A protož kteréž to činí, duplovaně hřeší: 1. Že se v to, čehož jim Bůh nikdá neporučil, vtírají. 2. Že nerozumějíce tomu, an k vyvoleným i před přijetím křtu smlouva Boží se vztahuje (Gen. 17, 7.), křtu samému vodnímu spasení a tak život věčný připisují. 28) t. od ďábla bez prostředků, ale skrze ženu, kteráž se v té částece nepříteli ďáblu za nástroj propůjčila.

CTNOSTI
SLUŽEBNÍKA CÍRKVE.

pastýřském, postaveným, jimž: 1. Ten úřad ne tak dalece slavný, jako práce plný osladčuje. 2. Dvoje ctnosti jejich předkládá, totiž: 1: Kteréž vnitř, to jest při jejich osobách, se mají stkvíti a ty záležejí v tomto dvě: *Předně*: V konání dobrého, jako jest: Život příkladný; manželská věrnost a zdržlivost; bedlivost; ve všem mírnost; v postavě, v oděvu i v řeči vážnost; přívětivost; v kázání poslužitelná pořádnost. *Potom*: V utíkání zlého, jako jest: opilství; rvačka; mrzký zisk; neukojitelnost; neustupnost; bezedné lakomství, v. 3.; pýcha, níž v. 6. 2: Kteréž zevnitř od jinů na ně mají vyplývat, jako když by měli: 1. Manželky šlechetné, níž v. 11. 2. Dítka i čeládky příkladné. 3. Svědectví i od nejednomyslných dobré. *Druhé*: V nižším stupni, totiž jahenském, postaveným, jimž předkládá to dvě: *Předně*: Čeho Bůh vyhledává? 1. Při nich samých: Poctivosti; pravdomluvnosti; střednosti; utíkání lakomé žádosti v verši 8.; spasitelného umění; svědomí živého; sum-

želky muž, bedlivý, ⁵ středný, vážný⁶, k hostem přívětivý, † způsobilý k učení;

*Tit. 1, 6. †2 Tim. 2, 5.

3. Ne ⁷ piján vína, ne ⁸ bitec, ani mrzkého zisku žádostivý⁹; ale ¹⁰ mírný, ¹¹ ne svárlivý, ne ¹² lakomec;

4. Kterýž by dům svůj dobře zpravoval, kterýž by dítka měl v poddanosti se vši ¹³ poctivostí;

5. (Nebo jestliže kdo domu svého zpraviti neumí, kterak o ¹⁴ církev Páně pečovati bude?)

6. Ne novák¹⁵; aby ¹⁶ nadut jsa, neupadl v potupení ďáblovo¹⁷.

7. Musí také i svědectví dobré míti od těch, jenž sou vně¹⁸, aby neupadl v pohanění a v osídlo ďáblovo¹⁹.

8. Takž podobně *jahnové musejí býti poctiví, ne dvojího jazyka, ne ²⁰ mnoho vína pijící, ne žádostiví mrzkého zisku; Skut. 6, 3.

9. *Mající tajemství víry v svědomí čistém²¹. Vjř 1, 19.

10. A ti také ať sou nejprv zkušeni a tak ať přisluhují, ²² jsouce bez ouhony.

Nebo sic jinak i Adam jest sveden. Gen. 3, 12. 29) v vinu přestoupení upadla; t. učiněna jest vinna přestoupením. 30) t. i v těch bídách z zlořečenství Božího na ni příšlých předece může spasena býti. 31) R. zůstaly. Proto pak jako o mnohých mluví, že všechny ženy křesťanské v tom zavírá.

1) t. má-li kdo hotový a upřímný úmysl, povolal-li by ho Pán Bůh, v tu svatou práci se vydati, aby zprávcím neb pastýřem a strážným nad lidem sobě svěřeným byl. Ezech. 3, 17. Skut. 20, 28. Filip. 1, 1. Neboť tu o své újmě v ten úřad se vtírání aneb vkupování apoštol nie nepraví. 2) počestné; t. velmi užitečné avšak nebezpečnosti a úsilí plné. A protož když ten úřad kněžský aneb pastýřský dáván bývá ne k zahálce neb panování, ne titulů, rozkoší a prebend slavných užívání, ale ku práci veliké a velmi potřebné (1 Petr 5, 2.), tedy se vši bedlivostí mají k tomu osoby hodné býti vyvolovány a povolávány. 3) musíť tedy. 4) t. spravedlivé před lidmi. Neboť před Božím soudem kdo jest bez hříchu? Řím. 7, 23. atd. 1 Jan 1, 8. 5) mírný, nenáhlý, nevádnivý; t. opatrný, prozřetelný (Luk. 12, 42.) a nad svými vášněmi vládnouti umějící. 6) ctný, šlechetný, poctivý. 7) opilec, vinný mol. 8)

rvaček a pranic milovník. Jiní: jazykotepec. 9) t. kterýž by svatých věcí neprodával ani obchodil na něho nenáležitých, jako jsou domové šenkovní, na lichvy půjčování a kupectví, neprovozoval. 10) pokojný, v hněvě ukojitelný, ústupný; t. kterýž by, pokudž by jen s dobrým svědomím bylo možné, i práva svého pro pokoj ustoupiti hotov byl. 11) ne buřič. R. nebojovný. 12) peněz milovník. 13) šlechetnosti. 14) zbor. 15) t. nedávno získaný aneb příliš mladý. 16) v pýchu se vydada; t. důstojně o sobě a své moudrosti podle toho, že k takovému velikému místu brzo přišel, smýšleje. 17) t. aby pro pýchu nebyl věčným zatracením podobně jako ďábel trestán. 18) viz Kolosenským 4, 5. 1 Tes. 4, 12. 19) t. aby ďábel skrze své náhonci z jeho předešlého neb přítomného chování se zlého příčiny ku pověstí jako nějakými osídly nezapletl, tak že by nic takový služebník svým učením neprospěl. Aneb aby ďábel jeho sobě neuložil, tak že by se ve všechno zlé bez studu vydal a jako satanovými osídly svázán byl. 20) pijání, po hojnosti vína dychtící, vína pilní. 21) t. kterýž by netoliko artikulum pravého náboženství rozuměl, ale i etné obcování vedl, hřích za hřích měl a z nich pokání činil i

III.

I. K TIMOTEOVI.

CTNOSTI
SLUŽEBNÍKA CÍRKVE.

mou života pobožného, spravedlivé ouhony nemajícího, v. 10. 2. Při manželkách jejich. 3. Při jejich dítkách a čeládkách. *Potom:* Jakými užítky ti jahnové i pastýři ku práci věrné pomoc sobě činiti mají? 1. Že pochválení od Boha a líbilo-li by se jeho milosti Božské, i úřadu vyššího důjdou. 2. Že svědomím svým jsouce jisti, doufánlivě svou povinnost konati a k Bohu se utíkati budou. — II. Zavírka napřed vydaného Timoteovi pravidla, v níž apoštol: 1. Příčinu svého psání ukazuje. 2. Timoteovi k bedlivosti slouží, předkládáje: 1: Svaté církve, jejíž jest šafářem, důstojnost. 2: Vzácnost pokladu učení čistého samé církvi svěšeného, o němž vypravuje: Že jest jisté; zdržuje v sobě věci o Kristu tajemství plné, totiž: 1. Že přirození lidské přijal. 2. Skutky svými božskými Božství svého dokázal. 3. Andělům ku podivení svou moc i dobrotu zjevil. 4. Daleko jest rozhlášen. 5. V zlém světě mnohé věrou obdařil. 6. Po práci úsilné slávy největší v nebi došel.

11. Též i manželky jejich²³ musejí býti²⁴ poctivé, neutrhavé,²⁵ středmé, ve všem věrné.

12. Jahnové buďtež jedné manželky muží, kteříž by dítky dobře zpravovali i své²⁶ domy.

13. Nebo kteříž by dobře přísluhovali, dobrého stupně sobě dobudou²⁷ a mnohé²⁸ doufánlivosti²⁹ u víře, kteráž jest v Kristu Ježíši.

14. Totof píši tobě, maje naději, že brzo přijdu k tobě;

15. Pakliť prodlím, aby věděl, kterak³⁰ máš v domě Božím³¹ obcovati, jenž jest církev Boha živého, sloup a utvrzení pravdy³².

16.³³ A v pravdě velikét jest tajemství pobožnosti³⁴, že Bůh zjeven jest v těle³⁵, ospravedlněn v duchu³⁶, ukázal se³⁷ andělům, kázán jest³⁸ pohanům, uvěřeno jemu na světě, vzhůru³⁹ přijat jest v slávu.

také v Kristu jich očištění vědomě došel. 22) *když shledáno bude, že při nich ouhony není.* 23) *t. biskupů i jahnu.* 24) *šlechtné.* 25) *neozralé.* 26) *čeládky.* 27) *t. od Krista oslavení (Mat. 24, 46. 47. Item 25, 21.) a líbilo-li by se milosti jeho Božské, i k úřadu vyššímu v církvi povolání budou.* 28) *svobodnomluvnosti; t. zachovávající dobré svědomí, budou moci směleji ctnosti chváliti a hříchy tupiti.* 29) *skrze víru; t. kteříž věrně povinnosti úřadu svého konají, ti dobrého svědomí z víry v Krista Ježíše požívají.* 30) *náleží, sluší, musí.* 31) *míti se, chovati se.* 32) *t. ne že by čisté učení na církvi neb na lidech a soudech jejich záleželo a svou pravost i stálost od nich bralo a jako se podpíralo a pro lidi za pravé držáno bylo; neboť jest jisté, že chtí-li kteří lidé na světě církvi neb částkou její býti, že se musejí oni na pravém, nezprzněném učení a ne slovo Boží na nich zakládati (Efez. 2, 20.); ale to se míní, že pravda čistého učení mezi lidmi na světě nikdež jinde než v samé církvi se nalézá, a jakož dokudž pilřřové stojí, dotud dům trvá, než jakž by pilřřové padli, tedy i dům se zboří: takž také dokudž vyvolených Božích stává, dotud čistá pravda na světě zůstává; ale jakž by jich na světě nebylo, tedy by se ani víry neb učení čistého na něm nenalézalo (Luk. 18, 8.), odkudž se vidí, že církev potud nezbloudí a stálá zůstane, dokudž se pravidlem čistého slova Božího zpravovati bude; ale jakž by od*

něho odstoupila, již by i s svými učiteli, v jakém koli důstojenství postavenými, přeškodlivě zbloudila. Viz Izai. 28, 7. Kdož tedy v pravdě chtějí ten titul, že jsou církvi neb její částkou, míti, musejí to, že v učení apoštolském trvají, mocně prokázati. Skut. 2, 42. 33) *beze vši pochybnosti, zjevně, bez odporu.* 34) *t. evanjélium svatého před věky skrytého (Řím. 16, 25.) a k pravé pobožnosti lidem sloužícího.* 35) *t. Syn Boží neviditelný, lidské přirození přijav (Jan 1, 14.) a je s Božským přirozením v jednu osobu spojiv, viditelný byl.* 36) *t. ačkoli Kristus Pán od svých nepřátel jest za nespravedlivého, bezbožníka, ruhače, buřiče a svědce odsouzen; avšak v svém duchu, t. z strany svého Božství, moci své Božské po všeckem běh života svého i při vzkříšení svém dokázav (Řím. 1, 4.), toho mocně potvrdil a spravedlivě to ukázal, že jest Bůh pravý a člověk svatý, kterýž hříchy naše na sebe přejav a na našem místě za ně dosti učiniv, jako od nich ospravedlněn byl (1 Kor. 15, 17.) a summou svého svatého Ducha poslav, skrze něho přede vším světem své Božství a svou spravedlnost osvědčil (Jan 16, 10.) i od věřících za Boha držán a jakožto pravý Bůh ctěn a zvelebován byl. Nebo v Písmích svatých ospravedlniti někoho často se totéž míní, jako by řekl: za takového, jakýž jest, uznati, přijíti a důstojně oslavovati. Viz Luk. 7, 29. 37) *vidín jest od andělů; t. i ti andělé, na Krista, Boha pravého, v těle našem**

BLUDAŘI. I. *Proroctví o odstoupení mnohých od pravdy čisté k bludům nečistým*, v němž apoštol vypisuje: 1. Kdo jest původ toho proroctví. 2. Časy, v nichž k splnění přijíti mělo. 3. Svůdce tvárné a v svědomí zapekleněné, skrze něž se to odstoupení státi mělo. 4. Dvě částky toho učení svodného. 5. Jistoty toho, že zapovídání náležitých pokrmů všelijakých užívání jest ďábelské učení, nebo: 1: Cíli, pro něž sou od Boha stvoření, odpírá. 2: Boha, jenž při užívání darů svých zvelebován býti má, ze cti loupi. 3: Dílo rukou Božských za nečisté a zavržení hodné býti soudí. 4: Proti Písmům všelijaké pokrmu osvobozujícím čelí. — II. Napomenutí Timotea k konání povinností příslušejících: *Jedno*: K úradu jeho, totiž aby: 1. Čisté učení předkládal. 2. Nečisté kazil. *Druhé*: K obcování, totiž aby:

KAPITOLA IV.

Prorokuje o budoucích bludařích, učení ďábelského rozsevačích; 6. za tím Timotea, jak by se měl míti 15. a k jakému cíli v slovu i v skutku směřovati, vyučuje.

Duch¹ pak² světle praví³, * že⁴ v posledních časích †⁵ odvrátí se někteří od víry⁶,⁷ poslouchajíce duchů⁸ bludných a učení ďábelských,

*2 Petr 3, 3. †2 Tes. 2, 3.

2. V pokrytství lež mluvících⁹ a¹⁰ cejchované majících svědomí své;

3. Zbraňujících¹¹ ženiti se, prikazujících zdržovati se od pokrmů, kteréž Bůh stvořil k užívání *s dikčiněním věřícím¹² a těm, jenž poznali pravdu.

1 Kor. 10, 30.

4. Nebo všeliké stvoření Boží dobré jest¹³ a nic nemá zamítáno býti,¹⁴ což se s dikčiněním¹⁵ přijímá.

5. *Posvěcuje se zajisté skrze slovo Boží¹⁶ a modlitbu. *Skut. 27, 35.*

6. Toto předkládáje bratřím, budeš dobrý služebník Jezukristův, vykrmený slovy víry¹⁷ a¹⁸ pravého učení, kteréhož si následoval.

7. ¹⁹Světské *pak a babské básně zavrz; ale²⁰ cvič se²¹ v pobožnosti.

Vjš 1, 4.

viditelného, žádostivě patřili (1 Petr 1, 12.), jeho moci a moudrosti v spojení dvojího přirození se podivili, z jeho narození se těšili (Luk. 2, 13. 14.), jemu ochotně na poušti i v zahradě sloužili (Mat. 4, 11. Luk. 22, 43.) jeho vzkříšení i na nebe vstoupení osvědčili (Mat. 28, 6. Skut. 1, 11.), jej v nebesích zvelebují (Žid. 1, 6.) i s ním k soudu přijíti mají. Mat. 25, 31. 1 Tes. 4, 16. A protože tedy hodně jest, aby to jeho učení církvi svěřené u veliké vážnosti bylo. 38) v po-hanstvu. 39) t. do nebe. Mat. 16, 19.

1) t. svatý. 2) výslovně, zřetelně. 3) t. mně zjevuje. 4) v potomních. 5) odstoupí. 6) t. od učení čistého neb od víry pravé křesťanské. Podobně se jinde věrou učení pravé nazývá, proto že se víry z něho nabývá. Vjš 1, 19. Gal. 1, 23. 7) pozorujíce. 8) podvodných; t. ďáblů zlých aneb služebníků falešných, proto duchem, že se vnuknutím a zjevením Ducha Páně chlubit, nazvaných, anobř (3 Král. 22, 22.) majících ducha živého v sobě přebývajících. Podobně jinde učení jest duchem nazváno. Zach. 13, 2. 1 Jan 4, 1. 9) t. ačkoli takoví služebníci tvárně se stavějí a v anděla světilosti se proměňují (2 Kor. 11, 13.), avšak pravého učení nemají.

10) poškrvněné, porušené, cejchem propálené; t. zlé svědomí pro falešného smyslu vědomé držení aneb zastávání, anobř žádného svědomí nad ničímž nemajících. Pod. Efez. 4, 19. 11) vdávati, v stav manželský vstupovati. 12) t. v Krista. Nebo ačkoli Pán Bůh jakož slunci svému na zlé i na dobré velí vzhoditi (Mat. 5, 45.), tak také zlé i dobré z svých špižirní ráčí živiti: avšak bezbožným jako otrokům, svým pak jako dítkám a pravým dědicům světa, ráčí to činiti. Řím. 4, 13. 13) t. všelijaký pokrm po Kristovu nás z ceremonii Zákona vysvobození bez hříchu s dobrým svědomím kdy koli užíván býti může. Mat. 15, 11. 14) když se. 15) užívá. 16) t. z Božího slova tomu se vyučujeme, že právo v Adamovi stracené k užívání pokrmů i jiných věcí na světě skrze Krista sobě navrácené a všechny věci posvěcené máme i jich, připomínající sobě v slovu jeho svatém veliká dobrodini jeho otcovská a žádající toho, aby jich nám dal k dobrému užiti, s dobrým pokojným svědomím jakožto věci posvěcených, nic se hříchu v tom nebojice, užívati můžeme. 17) t. při čistém učení jako při prsech z mladosti vychovaný. 2 Tim. 3, 15. 18) dobrého, čistého,

IV.

I. K TIMOTEOVI.

POBOŽNOSTI 1. Pobožnosti na samé útrpnosti života nezakládá. 2. V pravé pobožnosti rostl i jiným k ní sloužil, a tu souditi: 1: Co jest pravá pobožnost? **UŽITEK.** 2: Jak a k čemu potřebná? 3: Jakou zde i v onom životě odměnu má? 4: Jak ušlechtilé při svatém Pavlovi jest vymalována? *Třetí:* K vzdělání k sobě důvěrnosti a vážnosti, při čemž souditi sluší: 1. Cím tento mladý zprávec měl k sobě v pobožných milost a vážnost vzdělávati? Příkladným životem, jehož se tu šest částek pokládá; opravdovým úřadu svého konáním a darů hojnějších nabýváním. 2. Co jej k tomu mělo ponoukati? 1: Připomínání sobě řádného svého k úřadu povolání a slavného svědectví sobě od mnohých vydání. 2: Užitek z té věrné práce jdoucí, že t.: Umění spasitelného nabude; mnohým k spasení poslouží.

8. Nebo tělesné cvičení²² malého jest užitku²³; ale pobožnost ke všemu jest užitečná²⁴ a *má i nynějšího i budoucího života zaslíbení. *Deut. 28, 3. atd.*

9. Věrnáť jest tato řeč a hodná, aby všelijak²⁵ oblíbena byla.

10. Proto zajisté i pracujeme i pohanění neseme, že *naději máme v Bohu živém, kterýž jest²⁶ ochránce všech lidí a zvláště věrných²⁷. *Kol. 1, 5.*

11. Ty věci předkládej a uč.

12. *Nižádný mladostí tvou nepohrdej²⁸; †ale buď²⁹ příkladem věrných v řeči, v obcování, v lásce, v duchu³⁰, u víře, v čistotě. **Tit. 2, 15. †1 Petr 5, 3.*

13. Dokudž k tobě nepřijdu, budiž pilen čítání³¹ a napomínání i³² učení.

14. Nezanedbávej³³ daru, kterýž jest v tobě, jenž jest dán skrze prorocství³⁴ s vzkládáním rukou³⁵ kněžských.

15. ³⁶O tom přemýšluj, v tom buď, aby prospěch tvůj zjevný byl³⁷ všechněm.

16. Budiž sebe pilen i učení; v tom trvej; nebo to čině, i samého sebe spasiš³⁸ i ty, kteříž tebe poslouchají.

ušlechtilého. 19) nepobožné, nevážné, nečisté. 20) způsobuj. 21) k tomu, aby byl pobožný. To pak v tom dvěma záleží: 1. U víře pravé. 2. V šlechetném životě se ostrihání a bližních milování. 1 Jan 3, 23. 22) t. těla svého ceremoniemi, postem, nespáním, pracemi a jinými věcmi útrpnými trápení. 23) t. ačkoli ty věci poněkud k skročení těla bůžného a k nastrojení k modlitbám jsou užitečné: avšak k pravé pobožnosti přirovnány býti nikoli nejsou hodné. Pod. Mat. 23, 23. atd. 24) nebo. 25) přijata. 26) Spasitel, zachovatel; t. podlé toho, že jsou jim všickni živi a v bytu trvají. Skut. 17, 28. Podobně se jinde i o hovadech praví, že je zachovává. Žalm 36, 7. 27) t. podlé toho, že jim netoliko časný ale i věčný život dává. 28) t. tak sobě počtej, aby, jsa mladý, svými žádostmi mládenčími (2 Tim. 2, 22.) spravedlivé příčiny k zlehčování sebe nedával. Nebo že jest to vlastní mínění Ducha Páně, hned z dalšího tomu na odpor postaveného naučení rozuměti se může. 29) příklad. 30) t. v horlivosti a jiných darů Ducha Páně. Pěkně tu apoštol

zanechav antikristových šermů, jako jsou koruny, berličky, pláště, ornáty, komže, kápě a červené kloboučky, ozdobu Kristova pravého služebníka, kterouž má mimo jiné patrnější býti, v nejedných ctnostech býti ukazuje. 31) t. svatých Písem. 32) kázání. 33) milosti; t. k kazatelství, z milosti Boží tobě svěřeného. Podob. 1 Kor. 15, 10. 34) t. z obdarování Ducha Páně, kterýž tě skrze ústa svých proroků a jejich svědectví slavná (Skut. 6, 2.) k tomu úřadu povolal. Viz výš 1, 18. 35) starších; t. skrze ruce mé na místě jiných starších s modlitbami na tebe vzložené. Viz 2 Tim. 1, 6. Vidí se pak, že za času apoštolského někdy sám jeden starší a někdy s jinými staršími na toho ruce vzkládal, kterýž k úřadu řízen byl. Skut. 13, 3. 36) toho buď pilen. 37) ve všem, mezi všemi. 38) t. jelikož z Božího slova víry nabudeš aneb svůj úřad věrně konaje, pomst Božích znikneš (Ezech. 3, 19.), ano i jiným k víře posloužíš. Podobně Abdiáš 21. Řím. 1, 16. Item 10, 17. 1 Kor. 3, 5. atd.

NAUČENÍ TIMOTEOVI. *Naučení nejedna Timoteovi vydaná: I. Z strany kázně soukromně vedené, při níž učí opatrnosti, totiž: 1. Aby věděl, jak k kterému věku a pohlaví se míti. 2. Aby za příčinou trestání druhého pohlaví jako mladý v nětoe neslušného neuběhl. — II. Z strany vdov, o nichž dvojí zprávu dává: 1. Že mají býti z obecního měšce opatrovány i k službě chudým a nemocným obraciny, a to takové: Dětek, vnuků a jiných přátel, kteříž by je opatrovali, nemající, při čemž dítkám a vnukům k opatrování svých matek nejedněmi věcmi slouží, tak níž v. 16.; pobožnosti milovné a ne nějaké bujné neb rozmazané; okolo šedesáti let mající; dobře v manželství zachovalé; dobrými*

KAPITOLA V.

Naučení dává Timoteovi, kterak by se chovati měl k rozdílným v církvi oudům, k starcům i mladším atd. 2. až i k vdovám, o nichž obšírně píše; 17. naposledy kterak by nad zpravci lidu a kazateli bdíti měl, jemu ukazuje.

Staršího¹ netresci, ale napomínej jako otce; mladších jako bratří;

2. Starých žen jako matek; mladíc jako sestr ve vší čistotě.
3. Vdovy měj v poctivosti², kteréž pravé vdovy jsou³.
4. Pakli která vdova dítky neb vnuky má,⁴ nechažť se oni učí předně k svému domu pobožnosti dokazovati⁵ a zase rodičům se odplacovati⁶; neboť jest to chvalitebné a vzácné před obličejem Božím.
5. Kterážť pak právě vdova jest a⁷ osaměla, máť naději v Bohu a trvát na modlitbách a svatých žádostech dnem i nocí.
6. Ale⁸ rozkošná, živa jsuci⁹, již umřela¹⁰.
7. Protož to příkaž, ať jsou bez ouhony.
8. Jestliže pak¹¹ kdo o své a zvláště o domácí péče nemá,¹² zapřelť víry a jest horší nežli nevěřící¹³.
9. Vdova buď vyvolená¹⁴, kteráž by neměla méně šedesáti let, kteráž byla jednoho muže manželka;
10. ¹⁵O níž by svědectví bylo, že dobré skutky činila, jestliže dítky pobožně vychovala, jestliže do domu¹⁶ pocestné přijímala,

1) starci nedomlouvej. 2) t. o vdovy pečuj a toho, aby pokrmem, nápojem i oděvem náležitě opatrovány byly, příčinou všelijak buď. Podobný smysl jest toho příkázání o otěnění rodičů Exod. 20, 12. Efez. 6, 2. 3) t. kteréž naprosto žádných dítek ani vnuků a útočiště v lidech nemají. Níž v. 5. Takové pak vší pomoci lidské zbavené a dítek nemající poroučel apoštol proto opatrovati a k službě nemocným obraceti, že ony měvše sobě o lidi nuzné a bídné a zvláště o jiné pohlaví ženské péči svěřenou, povinny byly všeho zanechajíce, bez roztržité mysli toho samého hleděti. 4) aneb: necht nejprvé dům svůj naučí pobožnosti a odplacuje se rodičům; t. necht s svými dítkami neb vnuky bydlí a sama od svých rodičů pobožnosti jsou vyučena, také potomky své též pobožnosti učí. 5) t. k matce neb babě a sumnou k svým rodičům. 6) t. v opatrování jich časnými věcmi. Toho

pak apoštol příčiny tři pokládá: 1. Že jest to věc netoliko Zákonem psaným ale i přirozeným schválená. 2. Bohu vzácná. 3. K dokázání toho, že se učením pravým zpravujeme, velmi užitečná. Níž v. 8. 7) samotná, t. kteráž všech pomoci lidských jest zbavena, v Bohu pak samém naději má a jemu slouží, jako ona svatá Anna. Luk. 2, 37. 8) bujná, nádherná, chlupná. 9) t. podle těla. 10) t. v svém duchu a před Božím soudem jakožto ta kteráž, nesmílovali by se Bůh nad ní, ne jiného než smrti věčně očekává. O takových mrtvých viz Mat. 8, 22. Zjev. 3, 1. 11) která. 12) zapřelť; t. nemá víry pravé. Neboť víra skrze lásku dělá (Gal. 5, 6.) a bez skutků jest naprosto mrtvá. Jak. 2, 20. 13) t. většího trestání hodnější nežli ten, kterýž tak vůle Boží neznaje (Luk. 12, 47. 48.), to činí, k čemuž ho zákon přirozený vede. 14) t. k sloužení svatým. Viz Luk. 2, 37. 15) v dobrých

V.

I. K TIMOTEVI.

VDOVY. skutky dobré své srdce pronášející. 2. Že mladice nemají býti z obecních zbírek živěny a k takové službě obraceny, při čemž: 1. Příčiny té své záповědi ukazuje, že t. obecně takové jsou ještě: Bujné; zrušivše slib církvi učiněný, víry nehodné; nedbalé; tulakyně; v zpravování lečehos všetečné. 2. Takovým vdovám daru zdržlivosti nemají se poroučeti, i příčinu toho, t. že jest nejednými již takovými ztrestán, ukazuje. — III. Z strany předložených svatě církve, o nichž vypravuje to, že: 1. Svatá církev má sobě věrných zprávů mimo jiné hojněji vážiti a je opatrovati, čehož svědectvím z obojího Zákona potvrzuje. 2. Starší bez hodnověrných svědků žaloby na ně nemá přijí-

jestliže svatým nohy umývala¹⁷, jestliže bídým¹⁸ posluhovala, jestliže každého skutku dobrého¹⁹ pilna byla.

11. Ale mladých vdov nepřijímej²⁰; nebo když²¹ nedbajíce na Krista,²² v chlipnost se vydadí, teprv se vdávati chtějí;

12.²³ Jsouce již hodné potupení, proto že první víru²⁴ zrušily.

13. Nýbrž také jsouce i zahálevé, učí se choditi po domích, a netoliko²⁵ zahálevé ale jsou i klevetné a všetečné, mluvíce²⁶ což nesluší.

14. Protož chci, *aby se mladší²⁷ vdávaly,²⁸ děti rodily, hospodně byly a tak žádné příčiny protivníku²⁹ nedávaly³⁰ ku pomlouvání.

1 Kor. 7, 9.

15. Nebo již se některé uchýlily zpět po satanu.

16. Protož má-liť kdo věřící neb která věřící³¹, vdovy,³² opatrujž je a nebud obtěžována církev, aby těm, kterých právě vdovy jsou³³, postačilo.

17.³⁴ Předloženi, kteříž *dobře zpravují, dvojí cti hodni jmíni budte³⁵; zvláště ti, kteříž pracují v slovu Božím³⁶ a v učení.

Fil. 2, 29. 1 Tes. 5, 12.

18. Nebo praví Písmo: *Volu³⁷ mláticímú nezavížeš úst. **A hodenť jest dělník své mzdy. *Deut. 25, 4. 1 Kor. 9, 9. **Mat. 10, 10. Luk. 10, 7.

19. Proti³⁸ knězi žaloby nepřijímej, leč pode dvěma neb třemi svědky³⁹.

20. Ty pak, kteříž hřeší, přede všemi tresci, aby i jiní bázeň měli.

21. *Osvědčujit před obličejem Božím a Pána Jezukrista i vy-

skutcích svědeckví chvalitebné mající. 16) hostě. 17) t. všeliké pohodlí jim podle možnosti činila, ano i v nejnižší službu se vydala. Podobně Jan 13, 14. 18) potřeb dodávala. 19) pilně následovala. 20) t. k tomu, aby služebnice lidí nemocných byly a z obecního měšce neb zbírek své vychování měly. 21) z bujnosti spýšnějice Kristu, vdávati se chtějí. Ř. zbujnějice neb v chlipnost se vydadouce proti Kristu, t. k lehkosti a potupě Kristově i jeho čistého přisluhování. 22) chlipnosti neodolají. 23) Ř. majíce potupení, odsouzení. 24) zavrhly; t. slib církvi učiněný, že chci bláže Krista v sloužení chudým a nemocným v svém vdovství do smrti zůstávati. 25) nedělné. 26) lecos bezpotřebného. 27) t. vdovy. 28) syny. 29) t. dáblu (1 Petr 5, 8.), kterýž jazyk svých synů dobře umí nabrousiti a za příčinou pádů některých z Kristových oudů všechno

přisluhování čisté zhyžďovati. 30) utrhaní, zlořečení. 31) t. sestra. 32) udílejš jim. 33) viz výš v. 5. 34) starší. 35) t. mnohemnásobně vázeni (Filip. 2, 29.) a vezdějšimi věcmi opatrování. 1 Kor. 9, 4. Podobně, o jiné však věci Matouš 23, 15. Zjev. 18, 6. 36) t. v kázání jeho. Odkudž se vidí, že za času apoštolů dvojí předloženi v zborích bývali: jedni, kteříž kázávali a zprávcové lidu byli; druhí pak, kteříž k obcování posluchačů, jako i nyní soudecové, přihlédali a což neslušného a jim k zpravení nesnadného neb nenáležitého při kom spatřili, to na zprávce vnesli. A tak oči i uši zprávců byli. 37) dělajícímú. 38) předloženému. Ř. staršimu. 39) t. proto, že téměř žádného spíše svět bezbožný ve zlou pověst jako věrných služebníků a často jen pro vychlazení se nad nimi, proto že ho potrestali, neobláči. Nebo zná to, že když by

PODDANÝCH
KU PÁNŮM POVINNOST.

mati. 3. Pohoršení na sobě zjevně dávající přede všemi jinými ku příkladu přísně trestati. 4. Ne hned leckohos bez pilného v životě i smyslu zkušeni k úřadu potvrzovati, ani jiným spolulosním dopouštěti toho činiti, v. 22. 5. Na zdraví nestatečným mírného pohodlí v jídle a pití užívati, v. 23. 6. Nad pokrytci, kteříž by se mimo jejich opravdovou péči do církve vloudili, přílišně se nekormoutiti, ale Božímu soudu je poroučeti, v. 24.

I. *Napomenutí čeládek ku poddanosti hospodářům:* 1. V náboženství nejednomyslným, kteříž by za příčinou nepoddanosti čeládek k lehkosti Bohu na čisté učení to, že by ono rotilo snadně sčítati mohli. 2. Jednomyslným, při čemž apoštol důvod čeládek z manství se hospodářům, proto že jsou jim v Kristu rovni, vytahujících, pěkně na ně

volených andělů jeho, aby těchto věcí ostríhal bez ⁴⁰ přijímání osob, nic nečině podle ⁴¹ náchylnosti. Nř 6, 13.

22. Nevzkládej rukou rychle na nižádného ⁴² a neobcuj hříchům cizím ⁴³; sebe samého ostríhej v čistotě ⁴⁴.

23. Nepí již více vody, ale vína skrovně užívej pro svůj žaludek a časté ⁴⁵ nemoci své.

24. Některých lidí hříchové prvě zjevně jsou, předcházející soud ⁴⁶; ⁴⁷ některých pak i následují.

25. A takž také i skutkové dobří prvě zjevně jsou; což pak jest jinak ⁴⁸, ukryti se nemůže ⁴⁹.

KAPITOLA VI.

Ukazuje, jak by vyučovati měl služebníky poslušnosti a uctivosti ku pánům; 3. odporného učení nenásledovati; 6. lakomství utikati; 11. pobožnosti následovati; nových věcí se varovati; 12. věrně a jistě naději hojně odplaty pracovati 17. a bohatých ku poniženosti a dobrým skutkům ponoukati.

Kterížkoli ¹ pod jhem jsou *služebníci, ať mají ² pány své za vhodné vši poctivosti, aby jméno Boží a učení nebylo rouháno ³. Efez. 6, 5. Kolos. 3, 22. Tit. 2, 9. 1 Petr 2, 18.

2. Kteríž pak mají pány věřící ⁴, nechažť jich sobě nezlehčují, proto že jsou bratřími; ale tím raději slouží, proto že jsou věřící a milí, dobrodiní Božího účastníci. Tomu vyučuj a napomínej.

zlehčení byli, málo by svým učentm při kom zpravili. 40) šetření osob. Ř. předusuzování. J. bez kvapnosti v soudu. 41) nakloňování se k druhé straně. 42) t. úřadu církevních ne leckomus pojednou svěřuj, aniž ho v los lidu věrného přijímej; ale bedlivě prvě, jest-li toho místa hoden, každého zkušuj. Výš 3, 10. 43) t. buď když by nehodného služebníka k úřadu zřídil a tak jemu v hříchích jeho jako hřbet držel, aneb buď tak když by spolu jiným starším voliti nějakého služebníka nepobožného k úřadu chtějícím se nezeprěl, ale pro zachování sobě u nich milosti v takovém předsevzetí jejich jim povolil. 44) t. dalo-li by se co neslušného od jiných, ty nemůžeš-li jim odolati, aspoň jejich soudu schvalováním se nezprzňuj a tak svědomí čisté zachovej. 45) mdloby. 46) Jako by řekl apoštol: Díš-li mi Timotee: Kterakž bych já tomu vyhnul, abych žádného nehodného do církve nepo-

volal aneb k úřadu nepotvrzoval a tak snad cizím hříchům se nepříúčastňoval? Zdaliž vždycky koukol není mezi pšenící? Na toť odpovídám to, že já o těch samých míním, kteříž před svým k úřadu vyvolením neb usouzením v svém životě i učení bývají zjevení, jakýž onen Šimon čarodějník byl, kterýž ani k úřadu přijíti nemohl. Skut. 8, 18. 47) některé teprv soud zjevuje, t. někteří teprv k místům nějakým přijdouce, jako onen Saul a Jidáš, jaké srdce mají, pěkně se malují a že takového smýšlení, jakéž o nich mnozí pobožní měli, nikdá hodni nebyli, skutky svými dokazují. 48) t. což není zjevné. 49) t. časem svým Bůh i tajně dobré skutky zjeví, a protož lidé utištění v dobré práci sobě překážeti ničímž nemají.

1) podmanění. 2) hospodáře. 3) t. aby k lehkosti Kristu a jeho evangelium nepřátelé neřikali: Až hle, což to jejich milé učení dělá!

LAKOMSTVÍ. obrací. — II. Dvoje znamení falešných učitelů k uvarování se jich předložené: *Jedno*: Z strany jejich osob, že totiž při nich se nalézá: 1. Pýcha, pro niž na Kristovu učení nepřestávají. 2. V Božích věcech slepota a marnými otázkami se zaměstknávání. 3. Pod zástěrou pobožnosti lakomství provozování, niž v. 5. *Druhé*: Z strany ovoce zlého z učení jejich pocházejícího tu v nejedné částkách předloženého. — III. Výstraha od lakomství, od něhož apoštol odvodí: 1. Užitek pravé pobožnosti, kteráž při lidech to působí, aby na tom, což mají málo neb mnoho, přestati uměli. 2. Nestálostí zboží i života našeho. 3. Ukazováním toho, že na skrovně život náš přestati může. 4. Škodami z lakomství jdoucími, nebo: 1: Lakomce do tenat ďáblových loví. 2: Na zatracení je přivozuje. 3: Ke všemu zlému dvéře otvírá. 4: Dověrnost k Bohu vyvrací. 5: Svědomí hnetlivé působí a mnohých starostí přidává. — IV. Probuzení Timotea k šesti ctnostem na pravého služebníka přináležejícím, při čemž souditi sluší: 1. Které jsou ty ctnosti? 2. Čím jemu k nim slouží? 1: Dobrou pří, o niž se zasazovati měl. 2: Odplatou

3. Jestližeť kdo jinak učí a ⁵ nepovoluje zdravým řečem Pána našeho Jezukrista a tomu učení, kteréž jest podle pobožnosti⁶,

4. Takovýť jest ⁷ nadutý, nic neuměje⁸, ale ⁹ nemoudrost provodí při otázkách a * hádkách o slova, z kterýchžto pochází závist, svár, ¹⁰ rouhání, zlá domnění, Výš 1, 4. 2 Tim. 2, 14.

5. Marné ¹¹ hádky lidí na myslí porušených a ¹² pravdy zbavených, domnívajících se, že by pobožnost byla ¹³ zisk tělesný. ¹⁴ Takových se varuj.

6. Jestliť pak zisk veliký pobožnost s takovou myslí, kteráž na tom, což má, přestati umí¹⁵.

7. * Nic sme zajisté nepřinesli na tento svět, bezpochyby, že také nic odnesti nemůžeme. Job 1, 21.

8. * Ale majíce pokrm a ¹⁶ oděv, na tom ¹⁷ přestaneme. *Luk. 12, 15.*

9. Kteríž pak chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení a v osidlo¹⁸ a v žádosti mnohé ¹⁹ nerozumné a škodlivé, kteréž pohřizují lidi v zahynutí a v zatracení.

10. Kořen zajisté všeho zlého jestiť ²⁰ milování peněz, kterýchžto někteří žádostivi byvše, pobloudili od víry²¹ a sami se ²² naplnili bolestmi mnohými.

11. Ale ty, ó člověče Boží²³, takových věcí utíkej; následuj pak spravedlnosti, pobožnosti, víry, lásky, trpělivosti, tichosti.

12. * Bojuj ten dobrý boj víry; dosáhni věčného života, k němuž i povolán jsi a vyznals dobré vyznání před mnohými svědky. Výš 1, 18.

13. * Prikazujit tobě před Bohem, ** kterýž všecko obživuje, a

dobrý řád v světě ruší; mezi čeládkami našimi brojí a je proti nám nasazuje. Podobně Řím. 2, 24. Tit. 2, 5. 4) t. křestany, jednomyslné u víře. 5) nedává místa, nepřístupuje k zdravým řečem. Viz výš 1, 10. 6) t. učení Kristovu, kteréž pravé počtě Boží vyučuje. Viz výš 3, 16. 7) pyšný, vysokomyslný. 8) t. spásitelného umění nemaje. Neboť bez Krista jakáž koli umění za nic nestojí. Podobně 1 Kor. 8, 2. 9) bláznovství. 10) zlořečení. 11) pětky, disputaci, dotírání na sebe. 12) z pravdy vypadlých. 13) obchod. 14) od takových se odděl, odstup. 15) viz toho příklad při apoštolu; Filip. 4, 11. 16) šaty. 17) dosti

míti budeme. 18) t. ďáblovo, kterýž tak sobě lakomce osedlá a do divných labyrintů zaplétá, že se jim z nich vymásti, ani s pokojnou myslí pojísti, odpočinouti a slavností přechkati nedá. Amos 8, 5. 19) nemoudré a škodné. 20) lakomství. 21) t. nevěrně a neupřímně povinnosti sobě svěřené konali, anobřz nemohouce Bohu i mammoně sloužiti (Mat. 6, 24.), raději Boha nežli mammonu opustili. 22) Ř. ranili, probodli, proklali; t. svědomí své, kteréž by je trápilo, zprznili a divných sobě starostí, nevolí nadělali, a jakž se říká, hřebtk sobě do hlavy vrazili. 23) t. služebníče Boží a Duchem jeho se zpravující! Podob. 2 Tim.

BOHATÝM věčného života. 3: Cílem, k němuž byl povolán. 4: Připomínáním jemu slibu, kterýž na křtu i při svém k úřadu povolání učinil. 5: Příkladem Kristovy stálosti. 6: Budoucím soudem, při němž vypisuje: *Jedno*: Čas toho soudu. *Druhé*: Velebnost Božskou neb toho spravedlivého soudce, jehož pět vlastností vypisuje, t.: 1. Nesmrtedlnost. 2. Neobsažitedlnost. 3. Neviditedlnost. 4. Slávu. 5. Moc. — V. Naučení lidem bohatým dané: 1. Aby se věci zlých varovali, jako jest: Pýcha; doufání v statku. 2. Aby se dobrými věcmi stkvěli, totiž: 1: Doufáním v Boha. 2: Šlechtností života. 3: Almužen činěním, na důvod Ducha svatého v nich přebývání a života věčného z milosti Boží v jistotě očekávání. — VI. Závěrka listu tohoto, v níž apoštol: 1. Přední artikul napomenutí svého Timoteovi obnovuje, t. aby: Nad čistým učením ruku držel; seestné učení porážel. 2. Příčinu toho svého napomenutí ukazuje.

před Kristem Ježíšem, kterýž osvědčil před †Pontským Pilátem²⁴ dobré vyznání; **Výš 5, 21. **Deut. 32, 39. 1 Král. 2, 6. Skut. 17, 28. †Mat. 27, 11.*

14. Aby ostříhal přikázání tohoto, chovaje se bez poškrvny a bez ouhony, až²⁵ do zjevení se Pána našeho Ježíše Krista;

15. Kteréž časem svým ukáže, ten *blahoslavený a sám²⁶ mocný: †král kralujících a Pán panujících; **Výš 1, 11. †Zjev. 17, 14. Item 19, 16.*

16. Kterýž sám má nesmrtedlnost a přebývá v světle nepřistupitelném, *jehož žádný z lidí neviděl, aniž viděti může, kterémužto čest a²⁷ síla věčná. Amen. *Jan 1, 18.*

17. Bohatým²⁸ tohoto světa²⁹ přikazuj, ať nejsou vysokomyslní a ať nedoufají *v nejistém zboží, ale v Bohu živém, kterýž dává nám hojnost všeho ku požívání; *Luk. 12, 15.*

18. A ať dobře činí³⁰ a bohatnou v dobrých skutcích a snadní ať jsou k udílení i³¹ přívětiví;

19. *Tak sobě³² skládajíce³³ základ dobrý k času budoucímu, aby dosáhli věčného života. *Přisl. 19, 17. Mat. 6, 20. Luk. 12, 33. Item 16, 9.*

20. Ó Timotee, cožť jest svěřeno, ostříhej³⁴,³⁵ utíkaje* nepobožných³⁶ daremných křiků a odporů falešně nazvaného umění, *Výš 4, 7. 2 Tim. 2, 16. Tit. 3, 9.*

21. Kterýmž někteří³⁷ chlubíce se,³⁸ z strany víry pobloudili od cíle. Milost Boží s tebou. Amen.

K Timoteovi první (list) psán byl z Laodicie, města hlavního Frygie Pakaciánské.

3, 17. 24) slavné; t. netoliko slovy, že jest králem a knězem a summou pravdou všech figur (Jan 18, 37.), ale také i svým životem z poslušnosti Otce za nás obětovaným. 25) do toho slavného příchodu. 26) kníže. Ty pak slavné Boží titule připomíná apoštol pro posilnění věřících, aby se jakéžkoli moci od pravdy odstrašiti nedali. 27) císařství. 28) v tomto věku; t. v věcech k tomuto životu příslušejících. 29) předkládej. 30) t. život šlechtný vedou a věku svého v lakomství, opilství, smilství i v jiných hříších netráví. 31) vládni, štědrí, zbyteční. 32) pokládajíce, shromažďujíce. 33) grunt; t. poklad ne nějaký, jakáž jsou zdejší zboží, nestálý (výš v. 17.), ale v nebi věčně trvající. Mat. 6, 20. Nemíníť pak toho apoštol, že by se někdo svou nadějí na dobrých skutečích zakládati

měl. Nebo tu nic apoštol o zásluhách lidských, kteréž jinde mocně porazil (Řím. 3, 27.), nepíše; ale toliko cestu, po níž máme k připravenému v Kristu spasení jíti a svého vyvolení dokazovati, pěkně ukazuje. 2 Petr 1, 10. 34) t. čistého učení nezanedbávej a darů sobě jako hříven nějakých od Boha svěřených k slávě jeho a církvi k vzdělání i k svému spasení užívej a tak milosti jeho Božské, ať by jich neodjal, příčinny nedávej. Mat. 25, 15. atd. 35) varuj se. 36) darmo-tlachů, o věci daremné křiků. J. v nově vymyšlených slov. Takovými pak tituly Duch svatý hádky mudráků některých odívá proto, že dosti daremného vřesku dávají. 37) nadýmajíce se; cosi velikého býti chtěje. 38) při víře. Viz výš 1, 19. 2 Tim. 12, 18.

